

Manevi Mimarlarımız Anıldı -1-

*Hacı Veyis Efendi ve
Aksekili Hocalar*

KONYA'NIN MANEVÎ MİMARLARI ANILDI

Meram Belediyesi Konevi Araştırma Merkezi (MEBKAM) tarafından düzenlenen panelde, Konya'nın manevi mimarları Haciveyis Efendi, Aksekili Hocalar (Mehmet Emin, Hüseyin ve Abdullah Efendi) ile Guli Hoca lakabıyla tanınan Hasan Hüseyin Kulak vefat yıldönümlerinde anıldı.

MEBKAM tarafından organize edilen panel, Konya Ticaret Odası Konferans Salonu'nda yapıldı. Programa İl Kültür ve Turizm Müdürü Mustafa Çıpan, MEBKAM Başkanı Hasan Yaşar ile çok sayıda ilim ve kültür adamı katıldı. Programda konuşan MEBKAM Başkanı Hasan Yaşar, düzenledikleri panellerle Konya'nın manevi mimarlarını anmaya devam ettiklerini belirterek, "Anma programlarımız uzun soluklu olacak. Geçmişimizi, tarihimizi bilmeden ve anlamadan geleceğimizi inşa

etmemiz mümkün değil. Daha önce Fahri Kulu, Haciveyiszade Mustafa Efendi ve Memiş Efendi gibi Konya'mızın manevi mimarlarını anmıştık. Bugün de yine çok önemli ilim adamlarımızı vefat yıldönümlerinde anacağız" dedi. Oturum başkanlığını Mehmet Ali Uz'un yaptığı panelde Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Öksüz ile Diyanet İşleri eski başkan yardımcısı Halit Güler konuşmacı olarak yer aldı. Halit Güler, Haciveyis Efendi'nin hayatı, ilmi ve manevi yönünü anlatırken, Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Öksüz ise Hasan Hüseyin Kulak Hocaefendi'nin hayatını anlattı. Mehmet Ali Uz ise, Aksekili Hocalar olarak bilinen Mehmet Emin, Hüseyin ve Abdullah Efendi hakkında bilgi verdi. Uz, Aksekili Hocaların Konya'nın ilmine ve kültürüne çok önemli hizmetlerinin olduğunu belirterek bu tür anma programlarının önemine dikkat çekti.

ANMALAR DEVAM EDİYOR

Mehmet Ali UZ

Konya, Selçuklu'dan beri bir ilim, irfan ve cazibe merkezi durumundadır. Selçuklu'dan Osmanlı'nın son dönemlerine kadar İslâm âleminin ve Türkiye'nin her tarafından binlerce ilim ve tasavvuf erbabı Konya'ya akın etmiş, bunlardan çoğu Konya'dan ayrılamamıştır. Kimisi de Konya'ya ilim tahsili için gelmiş, tahsilini tamamladıktan sonra bunların çoğu da Konya'da evlenerek buraya yerleşmeyi tercih etmiştir. Selçuklu Döneminde devlet adamlarının ekserisi dışarıdan gelen ilim adamları arasından seçilmiştir. İlim ve tasavvuf erbabı insanların asırlar boyu devlet ve devlet adamları tarafından itibar görüp, korunduğu da bir gerçektir.

Pek çok ilim ve tasavvuf erbabı İçelli müderris Konya'da metfundur. Aksekili Hocalar da öyle. Bugün anacağımız Aksekili Hocalar dışında iki meşhur Aksekili de Büyük Çimili Hoca adıyla anılan Şeyhül-Kurra Hacı Ahmet Efendi ve yine Küçük Çimili Hoca olarak tanınan Ahmet Feyzi Efendi ve oğlu Hakkı Efendi'nin de Konya'nın ilim ve irfanına büyük hizmetleri geçmiştir.

Büyük Çimili Ahmet Efendi, Konya'nın tanınmış kurralarından, günümüzde Gazi Mustafa Kemal İlkokulunun yerindeki,

Kazanlı Medresesi'nin de müderrislerindedir. Ahmet Efendi aynı zamanda bugün anacağımız Hacı Veyis Efendi Hoca'nın da tecvit ve kıraat hocasıdır. Kabri, Hacifettah Kabristanı'ndadır.

Küçük Çimili Ahmet Feyzi Efendi ve oğlu Hakkı Özçimi'nin de hizmetlerini unutmak mümkün değildir. Hakkı Hoca, Kur'an kursunda beş yüzün üzerinde hafız yetiştirmiş, âdeta bir ekol oluşturmuştur. Bütün bu

Hakkı Özçimi

Büyük Çimili
Hoca'nın
kabir taşı.

değerli insanlara vefa borcumuz vardır. Bu anmalarla vefa borcumuzu ifa etmeye çalışıyoruz.

Geçen yıl Hacı Veyiszade Hoca'mızla başladığımız anmalar yıl boyu devam etti. Geçen yıl 5 Şubat, Hacı Veyiszade merhumun ellinci, 26 Temmuz da Fahri Kulu Efendi'nin vefatının 60. yıl dönümü idi. Her ikisi de hatim ve dualarla Ticaret Odası Konferans Salonu'nda anıldı.

20 Aralık 2010 tarihi de Hacı Veyis Efendi'nin 75. vefat yıldönümü idi. Onu da büyük Aksekili Mehmet Emin Efendi, Küçük Aksekili Abdullah Hilmi, Hüseyin Feyzi Efendiler ve Hasan Hüseyin Kulak Hoca ile birlikte aynı salonda anıldı. Bunların hepsi de Konya'nın ilim ve irfanına, manevî hayatına hizmeti geçen

büyük insanlardı. İndirilen hatimlerin duaları Konya Müftümüz tarafından yapıldı. Aynı anmalar Sille'de Aydınlar Ocağı tarafından Salı Sohbetleri'nde tekrar edildi.

Hacı Veyiszade Hoca'mızın dışındaki anmalar, 70-80 yıldan beri bir ilkti. Hepsisi de ilgi ile takip edildi.

Toplantıları düzenleyen MEB-KAM Başkanı değerli dostum Hasan Yaşar Bey'e, Meram Belediye Başkanı'mız Serdar Kalaycı Beyefendi'ye ve Konya Aydınlar Ocağı Başkanı gönül dostum Mustafa Güçlü Bey'e teşekkür ediyorum. Sağ olsunlar bütün bu ilklere ve güzelliklere imza attılar.

Bütün anmalarda ayrıca hatim de indirildi. Hatim indirilmesi görevini de Abdullah Uçar dostumuz üstlendi. Ona da, hatim dualarını yapan değerli müftümüze de şükran borçlu olduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Akademik Sayfalar'ımızın bu sayısında, geçen ay, 24 Aralık 2010 tarihinde panelde yapılan konuşma metinlerini okuyucularımıza sunuyoruz. Böylece yapılan konuşmalar da kayıt altına alınmış olacak.

Andığımız zevatın, toplantıya katılan yakınları ve torunlarının memnuniyeti, bizleri mutlu etmeye yetti.

Son yıllarda Konya, gerçekten büyük bir uyanış içerisinde. Bir kısım anmalar da İhsan Kayseri dostumuz tarafından yapılıyor. Kitaplar neşrediliyor. İnşallah önümüzdeki yıllarda da bu anmalar ve çalışmalar devam eder.

Bütün değerlerimizi rahmet ve minnetle anıyor, kabirleri cenet olsun diyoruz.

75. VEFAT YILDÖNÖMÜNDE HACI VEYİS EFENDİ

Halit GÜLER

Diy. İřl. EmL. Bařk. Yard.

Bilginler ve düşünürler, veliler ve şeyhler, din âlimleri, devlet adamları ve komutanlar yani; önemli, tesirli, faziletli, kabiliyetli ve güvenilir şahsiyetler, yaşayış halleriyle, eserleriyle, insana ve ilme hizmetleriyle, dönemlerindeki kimselerin verdikleri veya onlardan elde edilen bilgi ve belgelerle tarihe geçerler. Aynı zamanda ve benzer şartlarda yaşadıkları, çalıştıkları ve meslektaşları kimselerin görgüleri, bilgileri, tespitleri, hatıraları, anlattıkları ve bıraktıkları notlar bazı âlimlerin değerlerinin daha da artmasına, itibârlarının daha da yükselmesine ve unutulup gitmekten kurtulmalarına vesile olur.

Topluma mal olmuş âlim bir kişi, bir gönül eri, bir mucit, bir gezgin veya yürekli bir kahraman, bir edip veya bir şâir eserlerini ortaya kor, hatıralarını yazar, ilmî araştırmalara katılır ve yaşadıkları şartların ve çevrenin geleceğe intikal etmesini sağlar.

İslâm'da tevazu esas olduğu için bu işleri yaparken ve bu hizmetleri ifa ederken Müslümanlar, kendilerini övmez, kibir ve gurura kapılmaz, gösterişe pirim vermez ve insanları katiyen incitmezler. Tarafsız, objektif ve âdil olmaya, müstağni davranmaya çaba sarf ederler.

İlim, amel ve güzel ahlâk sahibi kimseler, kendileri hakkında övücü bir şey söyleyemezler ve yazamazlar, ama başkaları onlar hakkında söyler ve yazarlar. Yapmış oldukları hizmetleri, ilmî yatırımları, savundukları değerleri, ilim ve hikmet yolunda verdikleri sabırlı ve faziletli mücade-

leyi belgelerle ve şahitlerle bir bir sayıp dökerler ve tarihe geçmesini sağlarlar.

Onun için âlimlerin yetiştikleri ve yaşadıkları çevre, yetiştirdikleri insanlar, yakın dostları ve sohbet arkadaşları, ilmî tartışmaları ve bütün bunlara şahit olan insanların konuşmaları veya konuşturulmaları, söz konusu olan şahsiyetlerin eserleriyle eksiksiz ortaya çıkmalarını temin bakımından önemlidir.

Benim bu düşüncemi doğrulayan Konya âlimlerinden bazılarının yalnızca isimlerini dikkatlerinize sunmak istiyorum:

Hacı Veyiszade Mustafa Kurucu'nun babası, merhum yazar Ahmet Kabaklı'nın "İkinci Akifimiz" diye takdim ettiği Ali Ulvi Kurucu'nun dedesi Hacı Veyis; 1935, Hadimli Mehmet Vehbi Efendi; 1949, Fahri (Kulu) Efendi; 1950, Hacı İsa Efendi; 1954, İmam- Hatip Okulundan hocamız Tahir Elliki; 1955, Akşehirli Ahmet Efendi; 1956, Konya Müftüsü Abdullah Ulubay; 1959, Hacı Veyis zade Mustafa Efendi; 1960, Ağazade Hacı Osman Efendi; 1967, Hafız Mehmet Hakkı Özçimi; 1973, Hacı Haki Efendi; 1975, Bozkırlı Mustafa (Parlaktürk) Efendi; 1979 da Hakk'ın rahmetine kavuşmuşlardır.

Benim vefat tarihlerini dikkate alarak yaptığım bu sıralamaya göre; ilk Ahirete intikal eden Hacı Veyis Efendi'nin ölümünün üzerinden 75 yıl, son vefat eden Bozkırlı Mustafa Efendi'nin ölümünün üzerinden 31

sene geçmiş. Şimdilik vefat tarihlerinin üzerinden geçen zamanı yıllarla ifade ediyoruz. Zaman ilerledikçe asırlarla ifade edilecekler ve maalesef bu ilgisizlik devam ederse (İnşallah devam etmez.) biraz daha unutulmuş olacaklar.

Bu değerli âlimler her nedense sağlıklarında kitap yazmaya ve eser vermeye fazla heves etmedikleri için şu anda elimizde kendilerinin eseri olan bir çalışma hemen hemen bulunmamaktadır. O değerli insanlar eser yazmaktan daha çok talebe okutmaya, insan yetiştirmeye ve geleneklerini devam ettirmeye önem vermişler.

Merhum hoca efendilerin yakınlarından, hocalarından, ders ve rahle-i tedris arkadaşlarından, mahalle komşularından, görev yaptıkları camilerin ve ders verdikleri kürsülerin cemaatinden, ders okuttukları ve yetiştirdikleri talebelerinden hemen hemen kimse kalmamış veya çok az

kimse kalmıştır. Birinci derecede akrabalarından, kendilerini bizzat görenlerden ve sohbetlerine iştirak edenlerden bile çok az kimse kalmıştır. Hoca efendiler hakkındaki bilgi ve belgelerin birçoğu bu insanlarla birlikte bir daha görülemeyecek ve bulunamayacak yere gitmiştir.

Bizim gençlik yıllarımızda aile ve arkadaş sohbetlerinde bu merhum hoca efendilerin isimleri sık sık geçirdi. Akşehirli Hoca namıyla maruf Ahmet Efendi'nin vaazlarından örnekler verilir ve kürsüdeki heybetinden ve celâdetinden bahsedilirdi. Hacı Veyis Efendi'nin meşhur selâmı, anlatılırdı. Hacı Veyis Zade Mustafa Efendi'nin hizmet ehli bir kimse olduğu, insan sevgisi ve ilme çalışanları nasıl himaye ettiği söylenirdi. Müftü Abdullah Efendi'nin Türkiye'nin sayılı âlimlerinden birisi olduğu ifade edilirdi. Bozkırlı Mustafa Efendi'nin çok zengin bir kütüphanesinin bulunduğu takdirle

Hacı Veyis Efendi'nin kabir taşı.

dile getirilirdi. Haki Efendi'nin çok iyi Farsça bildiği ilim meclislerinde konuşulurdu.. Hakkı Özçimi Hoca'mızın yetiştirdiği meşhur hafızlardan stayişle halen bahsedilir.

Konya halkının birçoğu bu hoca efendileri hiç görmediği halde, sohbetlerde isimleri çok geçtiği, hizmetleri devamlı anlatıldığı, feyiz ve bereketleri kendilerine ulaştığı için tanır gibi olurlardı. Maalesef son yıllarda bu hoca efendilerin aziz isimleri ve hizmetleri sohbetlerde, aile meclislerinde geçmez ve konuşulmaz oldu. Acaba unutuluyorlar mı veya onları tanıyan Konyalılarından çok az mı kaldı?

Çok iyi tanıdığımızı zannettiğimiz Hacı Veyiszade Mustafa Kurucu Hoca Efendi'nin babası, oğlunun yetişmesine ve yetiştirilmesine vesile olan babası Hacı Veyis hakkında, yakın tarihte yaşamış olmasına rağmen, maalesef fazla bir bilgiye sahip değiliz. O zatı muhteremin sağlığında kendisiyle mülakatlar yapılarak bir bilgi birikimi sağlansaydı veya ölümünden sonra hizmet ve dini faaliyetleri dile getirilseydi belki şimdi karşımıza daha değişik bir sima ve şahsiyet, daha açığı en az oğlu kadar tanınan ve bilinen bir kimse çıkmış olacaktı.

Ben burada sizlere; ölümünün

75. yıl dönümü münasebetiyle kısaca Hacı Veyis Efendi'den bahsetmek istiyorum:

“Hacı Veyis Efendi, 1858 yılına Konya'nın şu anda merkeze bağlı veya mahallesi Şatır köyünde dünyaya gelmiştir. Köyün ileri gelenlerinden Mustafa Ağa'nın iki oğlundan birisidir. İlköğrenimini ve hıfzını. Konya Sedirler Mahallesi Sıbyan mektebinde Bekir Efendi'den tamamlayarak hem okuma yazma öğrenmiş ve hem de hafız olmuştur. Daha sonra Aladağlı Hoca Efendi'nin derslerine devam etmiş ve genç yaşta ondan icazet almıştır. Aşere-i takrip ve tecvit derslerini de Hakkı Özçimi Hoca Efendi'nin babası olan büyük Çimili Hoca olarak tanınan Şeyh'ul-kurra Ahmet Efendi'den almıştır.” (1)

Bu arada Hacı Veyis Efendi gerekli kademelerden geçerek ve imtihanları başarı ile vererek o zamanki Adliye Medresesine müderris olmuştur. Oğlu Hacı Veyiszade Mustafa Efendi de bu medresede ve babasının hocalığında okumuş ve yetişmiştir. Hacı Veyis Efendi, medreseler kapatıldıktan sonra Konya merkez Dolav Camii'ne imam-hatip olarak tayin edilmiş, ve vefatına kadar bu görevde kalmıştır. Kur'an okutmanın ve gençlere dinî bilgiler öğretmenin yasak olduğu dönemlerde

Hacı Veyis Zade
Mustafa Efendi

bile merhum hoca efendi, gizli gizli çocuk okutmuş ve bu yüzden de zaman zaman takibata uğramıştır.

Şatır köyünden Mustafa Ağa'nın Hacı Veyis ve Mehmet isimlerinde iki oğlu varmış. Zamanı gelince oğullarını ilim öğretiler diye Konya'da okutmak istemiş. Köylüler Mustafa Ağa'ya: "Hacı Veyis okur, lâkin Mehmet okumaz, onu boşuna götürme" demişler. Mustafa Ağa

köylülere: "Onu da götüreceğim, okutmayım da benim gibi cahil mi olsun?" demiş. Her iki oğlunu da Konya'da medreseye vermiş. Köylülerin dediği gibi Mehmet okumayarak köye dönmüş, Hacı Veyis okuyup büyük âlim olmuş.

Kabri Medine'de bulunan şair ve edip Ali Ulvi Kurucu, 4 ciltlik hatıratında dedesi ile ilgili çok güzel şeyler anlatır. Onlardan bir tanesini örnek olur düşüncesiyle buraya almak istiyorum:

"Dedem (Hacı Veyis), Aladağlı hocasını medreseden icazetini alıp mezun olduktan sonra kendi köyü

olan Şatır'a davet etmiş. O zaman kağrı arabası almışlar imiş. Öküzle çekilen bir araba. Gayet yavaş gider. Çoğu zaman tekerlekleri inler gibi ses çıkartır... Dedemle hocası kağrıya binmişler köye gidiyorlar. Öküzlerin ipi Mehmet amcada. Dedem elindeki kitabı hocasına okuyor. Bir zaman sonra Aladağlı Hoca demiş ki:

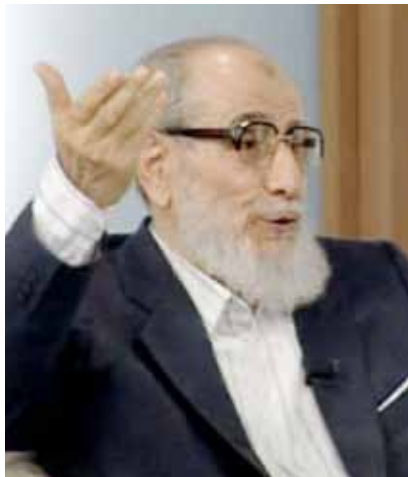
- Veyis Efendi, ibâreyi unutma. (Kaldığın yere) Parmağına basda Allah'a bir şükredelim. Yahu ne nimettir bu Allah'ın verdiği bize. Hem otururuz, hem yürürüz yahu. Bu nimetin şükürünü biz nasıl ödeyeceğiz." (2)

Başta oğulları Mustafa ve İbrahim Efendiler olmak üzere soyundan pek çok değerli ilim adamı yetişen bu büyük âlimimiz 1935 yılında vefat etmiş ve Üçler Mezarlığı'nda toprağa verilmiştir.

Bu düşüncelerimi şu iki sebeple yazıyorum:

1. Hacı Veyis Zade Mustafa Efendi'yi yetiştiren, yetiştirme şartlarını hazırlayan babası Hacı Veyis Efendi, maalesef oğlu kadar bilinmemektedir. Kapı Camii'nin kürsüsüne çıkmamış ve o kürsüye çıkanlardan daha âlim ve fazıl kişiler bulunmakta ama kürsüye çıkanlar kadar tanınmamaktadırlar.

2. Zamanımızda değerli ilim adamları, akademisyenler, düşünürler, yazarlar ve araştırmacılar, edip ve şairler... bulunmaktadır. Geçmişten ders alarak hiç olmazsa onlar hayatta iken, çevrelerinin ilgi ve bilgisi canlı iken anlatılmalı, haklarında bilgi toplanmalı, ilerde tarihe ışık tutacak ve yardımcı olacak önemli bilgi ve belgeler işe yarasın yaramasın kayda geçirilmeli. Bizdeki gelenek veya alışkanlık, hizmetleri ve hizmet erbabını, gönül adamlarını ölümlerinden sonra anma ve yüceltme şeklindedir. Konyalı bir avuç aydın ve düşünür, bu âdeti tersine çevirmeye çalışmaktadır.

Veyis
Efendinin
torunu Ali Ulvi
Kurucu

Merhaba gazetesinin çarşamba günleri verdiği Akademik Sayfalar ekini takip edenler bilirler ki; bazı özel sayılarla yaşayan bilgin, akademisyen, araştırmacı, güzel sanatlardan her hangi bir dalda eser ve ün sahibi kimseler, ilim çevrelerine tanıtılmakta ve halkımıza takdim edilmektedirler. Vaktiyle şu anda hasretlerini çektiğimiz, yetişebildiklerimizden feyiz aldığımız ve ilim öğrendiğimiz, hizmetlerine ve ömürlerine hayranlık duyduğumuz hoca efendiler hakkında sağ oldukları dönemde bu yapılmış olsaydı, şu anda onlarla ilgili tarihi bilgi ve tablo daha dikkat çekici olacak ve örnek alınacak parlaklıkta ortaya çıkacaktı. En azından zihinlerde kalacak ve toplumdaki rehberlik görevlerini sağlıklarında olduğu gibi devam ettirmiş olacaktı.

Geç de olsa yazar ve araştırmacı Av. M. Ali Uz'un öncülüğünü yaptığı bir ekip, zaman zaman merhum hoca efendileri ölüm yıl dönümlerinde anma, anlatma, anılarını, prensiplerini, ahlâkî üstünlüklerini aramızda yaşatma kararı almıştır. Geçmiş hatırlama, Konya kültürüne ve manevi hayatına hizmeti geçenlere vefa borcunu ödeme yönünde önemli bir gelişmedir.

Bir ilim ve medeniyet şehri olan Konya'nın, Hacı Veyis Efendi gibi manevi hayatında rol oynayanları, ahlâk ve kültürüne hizmet edenleri ortaya koyacak, insanların ahlâken ve fikren yükselmesinde hizmeti geçenleri gündeme taşıyacak bu anma toplantıları, halkımızın ilgisine mazhar olduğu takdirde basılacak eserlerle de belgeli ve kalıcı hale getirilecektir.

Böyle davranmak, aşağıdaki hadîs- i şeriflerle âlimlerin değerini ortaya koyan Peygamber Efendimizin sanki bize bir vasiyetidir: Aşağıdaki ayet mealinden sonra hadîs- i şerifleri gözden geçirelim.

“De ki; hiç bilenlerle bilmeyenler

bir olur mu?” (3)

“Bir kabilenin ölümü, bir âlimin ölümünden ehvendir.” (4)

“Kıyamet gününde âlimlerin mürekkebi, şehitlerin kanı ile tartılır.” (5)

“Âlimler, peygamberlerin vârisleridir.” (6)

“Bilgin olan mümin, ibadet eden müminden yetmiş derece üstündür.” (7)

Merhum Ali Alvi Kurucu'nun hatıratında yer alan şu cümleler dedesi Hacı Velis Efendi'nin ilmî varlığını ne güzel özetliyor:

“Hacı Veyis Efendi dedem, bana sanki Anadolu'nun âlimleri bir araya gelmiş, yahut hülâsa edilmiş, özü çıkarılmış da ruhu bir damla hâlinde onda tecessüm etmiş, onun şahsında temsil olunmuş gibi geliyor. Dedem cidden sanki bir iman kütüphanesi yürüyor gibiydi.! (8)

Şatırlı Mustafa Ağa'nın ilim aşkı ve köyünden Konya'daki medresele- re yönelişi semeresini veriyor ve vermeye de devam ediyor.

Bu işe soyunanları candan destekliyor, hizmeti geçenleri tebrik ve takdir ediyoruz. Anma programlarına konu olan merhum zevatın ruhanîyetlerine sığınarak ülkemizin, ilmin ve tekniğin her dalında ileri gitmesini temenni ediyoruz ve istiyoruz.

KAYNAKÇA

Konya Alimleri Ve Velileri, cilt: 1, Av. M. Ali Uz, sayfa: 257

Ali Ulvi Kurucu, Hatıralar, cilt: 1. sayfa, 103. Kaynak Yayınları, İst. 2007

Kur'an- ı Kerim, Zümer Suresi, Ayet: 9. Taberânî Ebu'd- Derdâ'dan rivayet edilmiştir.

İbn Abdülberr, Ebu'd- Derdâ'dan rivayet edilmiştir.

Ebü Davud, Tirmizi, İbn Mâce ve İbn Hibbân, Ebu'd- Derdâ'dan sahih senetle rivayet etmişlerdir.

İbn Adıyy, Ebu Hureyre'den.

Ali Ulvi Kurucu, Hatıralar, cilt: 1, sayfa: 104

AKSEKİLİ MEHMET EMİN EFENDİ

(BÜYÜK AKSEKİLİ HOCA)

(1272/1855- 1353/1937)

1855 yılında Akseki'nin Sadıklar köyünde doğdu. Babası Hüseyin Efendi, dedesi Hatip Mustafa Efendi'dir. Annesi de Ali Beyoğlu ailesinden Ayşe Hanım'dır. Mehmet Emin Efendi, İlk tahsilini memleketinde yaptıktan sonra babası onu Seydişehir'de Abdullah Efendi'nin talebelerinden ağabeyi Şeyh Mustafa Efendi'nin yanına yerleştirdi. Bir süre orada okudu. Daha sonra Konya'ya gelen M. Emin Efendi, Konya müftülerinden Kadınhanlı Hacı Hüseyin Efendi'nin Ziyaiye Medresesindeki derslerine devam ederek ondan icazet aldı.

Bu tahsiliyle yetinmeyen merhum, bir süre de İstanbul'un meşhur âlimlerinden, Fatih Medresesi müderrisi Urfalı Mehmet Emin Efendi'nin derslerine devam ederek, 1887 yılında bir icazet de ondan aldı. Kilis'te de zamanın ünlü bilginlerinden Hocazade Abdullah Efendi'den mantık ve menazır okudu. Ayrıca kıraat-ı seba tahsil etti. Bir ara da, Elmalı'ya yerleşen ağabeyinin yanında kaldı.

1887 yılında tekrar İstanbul'a giden Mehmet Emin Efendi, Yek Çeşm (tekgöz) Urfalı Mehmet Efendi'nin derslerine devam etti. Laleli Kütüphanesi'nde araştırmalarda bulundu. Bu arada Manastırlı İsmail Hakkı Efendi ile Serezli Deli Hafız Efendilerden de Arap edebiyatı tahsil etti.

Mehmet Emin Efendi İstanbul'dan ayrılacağına bir bö-

lüm tahsilini Konya'da yapan hocası Urfalı Mehmet Emin Efendi:

“-Burada kal. İstanbul'da kalırsan yarınların şeyhülislâmı olursun” deyince, Mehmet Emin Efendi:

“-Keşke Konya'da kalsaydım da bu politika içine girmeseydim dememiş miydiniz?” deyince, hocası:

“- Peki öyleyse git, memlekete hayırlı evlatlar yetiştir” dediği rivayet edilir.

Gerçekten Osmanlı Döneminin bütün şeyhülislâmları, İstanbul uleması arasından seçilmiştir.

Bu şekilde kendisini çok iyi şekilde yetiştiren Mehmet Emin Efendi, büyük bir âlim olarak Konya'ya döner ve bir zamanlar okuduğu Ziyaiye Medresesine müderris olur. İki yüzün üzerinde öğrenciyi icazet verir. Ayrıca Şerafeddin ve Sultansehim, daha sonra Kapı ve Aziziye camilerinde vaazlar verir, halkı irşat eder. Konya'da Büyük Aksekili Hoca namıyla ün yapar.

1889-1906 yılları arasında devamlı ramazanları Edirne'de geçirir, Eski Cami'de vaaz ve nasihatlerde bulunur. Edirne'de eşraftan Kurt Mustafa Efendi'nin, onun vefatından sonra da oğlunun selâmlığında kalır. Vaaz verdiği camiler dolup taşar. Bu hizmetine karşılık her yıl elli altın alır. (1)

1922'den itibaren Konya Hilâfeti'l-Aliye Medresesinde Fıkıh Usulü dersleri verir. Cumhuriyetin ilk yıllarında on beş lira maaşla emekli olur (2)

Ömer Faruk (1902-1978), Naciye (1913-1950), Hüseyin Feyzi (1891-1960), Tevfik ve Fatma adlarında beş çocuk babası olan Mehmet Emin Efendi, 13 Nisan 1937 tarihinde vefat eder. Musalla Mezarlığı'nda metfundur.

Vefatını müteakip hocalarının evine gelen Akşehirli Ahmet Efendi ve Konya Müftüsü Abdullah Efendi ağlayarak Mehmet Emin Efendi'nin üzerindeki örtünün ucunu kaldırıp ayağını öperler. Ahmet Efendi bu büyük kayıp karşısında o davudi sesiyle hüüngür hüüngür ağlar.

Kısa boylu ve sert bir mizaca sahip olan. M. Emin Efendi, halk tarafından çok sevilen, ve sayılan bir şahsiyettir. Bir gün Kapı Camii'nde vaazında, Kapı Camii'nin kuzey kısmının sağ ve solunda yer alan maksurelerde, cemaatle namaz kılmanın doğru olmadığını, ön safların doldurulması gerektiğini söylemiş. Yine bir gün camiye namaz kılmaya geldiğinde, bir kısım cemaatin maksurelerde namaza durmak üzere olduğunu görünce Aksekili Hoca bastonu çekip cemaatin üzerine yürür:

“- E... herifler, h.... herifler! Ben size burada namaza durulmaz demedim mi?” diyerek, cemaati önüne katıp ön saflara doğru kovalar. Kimse, hocaya karşı koymayı aklından geçirmez.

Bu olayı, bizzat şahit olan Mahmut Sural Bey anlatır. (3)

Birinci Dünya Savaşı'nda iki oğlunu birden askere gönderen Mehmet Emin Efendi, Milli Mücadeleye büyük destek verir. İrşat ve Teftiş Heyetinde çalışır. Birinci Meclis için yapılan milletvekilliği teklifini kabul etmez.

Mehmet Emin Efendi, eli kalem tutan bir ilim adamıdır. Onun basılmayan eserleri yanında, 1896 yılında neşredilen Ehadis-i Kutsiye isimli bir de eseri vardır. Daha sonra bu eserin muhtelif baskıları yapılmıştır.

Büyük Aksekili Hoca'nın kabir taşı.

Müftü Abdullah (Ulubay) Efendi, Yalvaçlı Ömer Efendi, Akşehirli Ahmet Talat Efendi, Küçük Aksekili Abdullah Hilmi Efendi, Aksekili Mustafa Nazmi Efendi ve oğlu Hüseyin Efendi, Büyük Aksekili Hoca'nın yetiştirdiği öğrencilerinden bazılarıdır.(4) Bir ara Hadimli Mehmet Vehbi Efendi de merhumun ikinci derslerine devam etmiştir.

Talebelerinden Konya Müftüsü Abdullah Ulubay Hoca, sadece Konya çapında değil, Türkiye çapında bir büyük ilim adamı idi. Onun yetişmesinde Mehmet Emin Efendi'nin büyük rolü olmuştur.

DİPNOTLAR

- 1- Hasan Hüseyin Uçar - Ahmet Ali Uçar, Sadıklar Köyü, İzmir 1990, s. 277-279.
- 2- Arabacı, Konya Medreseleri, Konya 1998, s.445.
- 3- Sural. a.g. dizi yazı, Yeni Konya 17 Ekim 1975.
- 4- Uz, Konya Alimleri ve Velileri, Konya 2004, s. 456.

AKSEKİLİ ABDULLAH HİLMİ EFENDİ

(KÜÇÜK AKSEKİLİ HOCA)

(1286/1869-1344/1925)

1286 H./1869-70 M. yılında Akseki'nin Sadıklar köyünde doğdu. Babası Hacı İbrahim Efendi, annesi Geriş'ten Fatma Hanım'dır. İlk tahsilini memleketinde yaptıktan sonra Güzelsu Medresesinde halasının oğlu, Hacı Sadık Efendi'de Tasavvurat'a kadar okudu. Köylerinde 1883 yılında medresenin açılması üzerine köylerine döndüyse de Hacı Sadık Efendi'nin tavsiyesi üzerine Konya'ya gönderildi. Burada Ziyâiye Medresesine devam ederek akrabası Büyük Aksekili Mehmet Emin Efendi'den 1317 Recebinde (1899) icazet aldı. (1)

Abdullah Hilmi Efendi. 1900 yılında genç denecek bir yaşta derse çıktı ve tedris hayatı başladı. Uzun yıllar talebe yetiştirmekle meşgul oldu. İlk talebelerine icazet vereceği sırada seferberlik ilan edildi ve talebeleri savaşa katıldı. Askerden dönen dokuz talebesine 24 Ekim 1923 yılında Şerafeddin Camii'nde Konya uleması ve hocası Mehmet Emin Efendi'nin huzurunda merasimle icazet verme şerefine nail oldu.

1922 yılında Dârü'l-Hilâfetü'l-Âliye Medresesi mü-

derrisliğine getirildi. Birinci sahn sınıfında hadis ve Meşarik okuttu. 1923 yılında 1500 kuruş maaşla tefsir ve hadis müderrisliğine getirildi. 4 Mart 1924 tarihinde medreselerin kapatılması üzerine maaşı kesildi. Diyanet İşleri Başkanlığı'na yaptığı müracaat sonunda, ilmî seviyesi dikkate alınarak, 600 kuruş maaşla vaizîn tertibinden maaş bağlandı.

Abdullah Hilmi Efendi, daha önce de İnciceli Medresesi müderrisliğinde bulunmuş, uzun yıllar burada müderrislik yapmıştır. Onun asıl hizmeti burada olmuştur. (2)

Konya'da Düyunu Umumiye Başkâtibi Tahsinzade Abdülmünim Efendi'nin kızı Azime Hanım'la evlenip buraya yerleşen merhum, aynı zamanda da iyi bir hattattı. Yazı hocası da, Halimzâde Ahmed Efendi idi. Yüzü aşkın risale ve icazetname yazdı. Âlim, fâzil ve halim, selim, düzgün kıyafetli, nezih bir insan olarak tanınan Abdullah Hilmi Efendi, münzevi bir hayatı tercih etti. Hocası Mehmet Emin küçük Aksekili Hoca namıyla ün yaptı. (3)

Geride en büyüğü on dokuz, en küçüğü sekiz yaşında altı çocuk bırakan Abdullah Hilmi Efendi, 29 Muharrem 1344 H. 19 Ağustos 1925 tarihinde genç denecek bir yaşta vefat etti ve Musalla Kabristanı'nda toprağa verildi. Kabir taşında, "Merhum Konya muciz dersiamlarından ve

mülga Darü'l Hilâfetü'l Aliye Medresesi Tefsir ve Hadis Müderrisi Aksekili Abdullah Hilmi Efendi ruhuna Fatiha." yazılıdır. (4)

Zengin kitaplığı, vefatından sonra ailesi tarafından Konya'da ilim adamlarına dağıtılır.

Hâlen torunlarından bazıları Konya'da yaşamaktadır.

DİPNOTLAR

- 1- Hasan Hüseyin Uçar - Ahmet Ali Uçar, Sadıklar Köyü, İzmir 1990, s. 281-282.
- 2- Arabacı, a.g.e. s. 283.
- 3- Uyar Hattatlar Armağanı, 108-109-110/8-9
- 4- Uz, a.g.e. s.347.

KONYA MEDHİYESİ'NDEN

(...)

Hor gezer âdemleri amma velî irfân olur
Hâfızı gayet cerî âlimleri ummân olur
Hâsılı bir katre âbın nûş eden arslan olur
Galiba toprağının bu iktizâsı Konya'nın

(...)

Bülbül elhân eylemez bu beldede vakt-ı seher
Zikr-i Mevlâna ki mâni olmuş ol murga meğer
Heft kişverde hezâr âşıkları ya hû çeker
Zümre-i nâdan değıldir mübtelâsı Konya'nın

Evliyâsın eyliyem dersen eğer bir bir hisâb
Eylesem icmâl-i tafsîlin olur bin cild kitâb
Sen de eyle bâb-ı Mevlâna'ya durma intisâb
Ordadır âşıkların açık livâsı Konya'nın

Âşık Şem'i

AKSEKİLİ ZADE HÜSEYİN FEYZİ EFENDİ (AKSEKİBİLGİN) (1307/1891- 1960)

1891 yılında Konya'da Hoca-habib Hahalles'i'nde dünyaya geldi. Büyük Aksekili Mehmet Emin Efendi'nin oğludur. İlk tahsilinden sonra, Akşehirli Ahmet Efendi ile babasının rahle-i tedrisinde yetişerek babasından icazet aldı. Farsça'yı Buharalı Hoca'dan, hat deslerini de Sultan Selim Camii Hatibi Sıtkı Dede'den meşk etti.

Birinci Dünya Savaşı'nda Çanakkale, Gazze, Sina ve Filistin cephesinde bulundu. Milli Mücadele'de de Tabur İmamlığı

ve iâşe subaylığı görevlerini yürüttü. Sina Cephesi'nde iken yaralandı. Kaldırıldığı hastanede 25 Eylül 1334/ 1918 tarihinde İngilizlere esir düştü. 21 Ağustos 1919 tarihinde esaretten kurtulup İstanbul'a geldi.

İkinci Şeria Nehri Muharebesi'nde gösterdiği fedakârlıktan dolayı Osmanlı Nişanı ile ödüllendirildi.

Hüseyin Efendi, Birinci Dünya Savaşı sırasında muhtelif cephelerde mekteplerinden askere sevk edilen gençlerle karşılaşır. Onların çektikleri sıkıntıları görür ve çok üzülür. O zaman kendi kendine, eğer Türkiye'ye dönmek ve evlenmek nasip olursa erkek çocuklarımı birkaç yaş küçük yazdırayım diye düşünür. Gerçekten düşündüğü gibi de yapar, iki oğlunu nüfusa birkaç yıl sonra kaydettirir.

18 Eylül 1920 tarihinde Konya Gönüllü Alayı'nın birinci tabuna imam tayin edildi. Terhisten sonra askeri takdirname verilerek, İstiklâl Madalyası ile taltif edildi. (1)

Milli Mücadele'yi müteakip yedi yıl askerlikten sonra

Konya'ya döndü. Konya Darü'l-Hilâfetü'l-Aliye Medresesi müdür muavinliği ile maarife girdi ve bu mektepte ahlak dersleri okuttu. (2)

Medreselerin kapatılmasından sonra yirmi yedi yıl Hacı Fettah Camii hatipliğini, vefat edinceye kadar da merkez vaizliğini yürüttü. Hem 1. Dünya Savaşı, hem de Milli Mücadele'ye katılarak gazi olma şerefine nail olan Hüseyin Feyzi Efendi, 27/8/1960 yılında vefat etti ve Musalla Mezarlığı'nda babasının güney tarafında toprağa verildi. (3)

Ahmet Esat, Emine ve Mehmet Tevfik isimli çocukları ilk eşi Ayşe Hanım'dandır. Bu eşinin vefatından sonra Azime Hanım'la evlendi.

Hüseyin Feyzi Efendi'nin çocukları ve torunları sonradan, "Aksekibilgin" soyadlarını "Bilginoğlu" olarak değiştirir.

Hüseyin Efendi'nin Selçuklu Döneminden günümüze kadar ilim adamlarını konu alan ve basılmayan bir çalışması ve çoğu Büyük Aksekili Hoca'dan kalan bin cildi aşkın kütüphanesi hâlen torunlarındadır.

Tekrar hepsini rahmet ve minnetle anıyoruz.

DİPNOTLAR

- 1- Hasan Hüseyin Uçar - Ahmet Ali Uçar, Sadıklar Köyü, İzmir 1990, s. 299- 301.
- 2- Arabacı a.g.e. s. 565.
- 3- Uz, a.g.e. 458.

Hüseyin Feyzi Efendi'nin kabir taşı.

Hükümet çevresi ve ön cephede Ziyaiye Medresesi.

